

ΓΝΩΜΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

«Η ΕΘΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ» *

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) ανέλαβε την έκδοση Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο **«Η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις ως παράγοντες κοινωνικής συνοχής»** με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο *«η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει γνώμη και για άλλα θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής»*.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τον **κ. Νικόλαο Σκορίνη**, την **κα Ζωή Λαναρά** και **κα Σοφία Δροσοπούλου**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Ν. Σκορίνης, Αντιπρόεδρος Ο.Κ.Ε.** Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας μετείχαν ως εμπειρογνώμονες η **κα Μαρία Ντότσικα, Δικηγόρος, Δρ. Εργατικού Δικαίου**, η **κα Μαριετίνα Στεφανάτου, Δικηγόρος - Εργατολόγος** και ο **κ. Χρήστος Ιωάννου, Οικονομολόγος**. Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό η **Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη**, Επιστημονική Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερις (4) συνεδριάσεις και η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της, στις 5/4/2013.

** Η Γνώμη έχει εγκριθεί από την Εκτελεστική Επιτροπή και αναμένεται η επικύρωσή της από την Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε.*

Εισαγωγή

Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας αποτελούν τον αποτελεσματικότερο τρόπο ρύθμισης των όρων αμοιβής και εργασίας, αφού εκφράζουν την σύγκλιση εξειδικευμένων συλλογικών συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών, όπως αυτά διαμορφώνονται από τις επικρατούσες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Η έλλειψη των συλλογικών συμβάσεων ή η αποδυνάμωση του περιεχομένου τους περιορίζει τις προϋποθέσεις κοινωνικής συνοχής στην λειτουργία της αγοράς εργασίας και αδρανοποιεί το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης ως θεμελιώδους κοινωνικού δικαιώματος.

Η ανάπτυξη των συλλογικών συμβάσεων κατά τον 20^ο αιώνα μετά την διεθνή κατοχύρωση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και της συλλογικής αυτονομίας με τις Συμβάσεις 87/1948 και 98/1949 αντίστοιχα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού ως προς τις οικονομικές επιπτώσεις τους στο κόστος εργασίας σε συνάρτηση με την έκταση και κυρίως το είδος του συστήματος εφαρμογής τους (συγκεντρωτικό ή αποκεντρωμένο) και της επιρροής του στο κόστος εργασίας και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Το σύστημα συλλογικών συμβάσεων που εφαρμόζεται στην Ελλάδα μετά τον Ν.1876/1990 ήταν επαρκώς αποκεντρωμένο και σύμφωνο με τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. Τα νομοθετήματα της τελευταίας τριετίας με την εφαρμογή των όρων των Μνημονίων επέφεραν θεμελιώδεις μεταβολές στο σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων και ανέτρεψαν όχι μόνον τα στοιχεία διαπραγματευτικής ισορροπίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, αλλά περιόρισαν μέχρι πλήρους απαξίωσης και τον απαραίτητο συντονισμό καθορισμού μισθολογικών και μη όρων εργασίας σε επίπεδο κλάδου και επαγγέλματος σε όλη τη χώρα αλλά και σε τοπικό επίπεδο, που απέκλειε συνθήκες αθεμίτου ανταγωνισμού ως προς το κόστος εργασίας. Έδωσαν έμφαση στις επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις, για τις οποίες έπαυσαν να παράγονται δεσμεύσεις από την εφαρμογή της ευνοϊκότερης ρύθμισης των κλαδικών συμβάσεων.

Οι προαναφερόμενες αλλαγές σε εφαρμογή των μέτρων πολιτικής που περιλήφθηκαν στα Μνημόνια¹ της δανειακής σύμβασης και των εν συνεχεία αναθεωρήσεων τους επέφεραν δραστικές μεταβολές στην εργατική νομοθεσία, και υπαγορεύθηκαν σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των δανειστών μας από την ανάγκη «ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομία», «βελτίωσης της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, που επιβάλλει την εξάλειψη του κενού ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος με μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας κατά περίπου 15 μονάδες στη περίοδο του προγράμματος» και «εξάλειψης των αγκυλώσεων της αγοράς εργασίας, που εμποδίζουν τους μισθούς να προσαρμόσουν στις οικονομικές συνθήκες και οδηγούν την απασχόληση στη μαύρη εργασία».

Όπως έχει πολλές φορές επισημάνει η ΟΚΕ οι αλλαγές που συντελούνται στις εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα – αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση - εντάσσονται στην πρώτη φάση (δημοσιονομική προσαρμογή) της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης και επιφέρουν σοβαρές και βίαιες ανατροπές στις εργασιακές σχέσεις και συρρίκνωση των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, οι συντελούμενες αλλαγές στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων εκδηλώνονται σε τέσσερις βασικούς άξονες του περιεχομένου της μισθωτής εργασίας: α) στην υποβάθμιση του ρόλου της πλήρους και σταθερής απασχόλησης υπέρ των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, β) στην ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας με την απόλυτη προσαρμογή του στις ανάγκες της επιχείρησης, γ) στην άμβλυση των όρων προστασίας από τις απολύσεις, καθώς και δ) στην αποδιάρθρωση του τρόπου διαμόρφωσης των συλλογικών συμβάσεων και του τρόπου καθορισμού των αποδοχών. Οι μεταβολές στη νομοθεσία των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, αλλοίωσαν τη συστηματική πληρότητα της εφαρμογής των κανόνων τους και οδήγησαν σε πλήρη υποβάθμιση τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, αφαιρώντας το συντονιστικό ρόλο των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων και της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας στη ρύθμιση των όρων αμοιβής και εργασίας.

Ειδικότερα πρόκειται για παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας που οδήγησαν:

¹ Ιδίως Μνημόνιο V παρ. 29 , που προσαρτάται στο Ν.4046/2013 . Ρ

α) στην οριζόντια μείωση των αποδοχών των εργαζομένων με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου με παρέμβαση του Κράτους,

β) στη τροποποίηση επί τα χείρω για τους εργαζόμενους του θεσμικού πλαισίου για τη διαμόρφωση ενιαίων κατωτάτων ορίων αμοιβής και όρων εργασίας, μέσω ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και δεσμευτικών συλλογικών συμβάσεων και την υποκατάστασή τους από ατομικές συμβάσεις εργασίας,

γ) στην πλήρη αποδυνάμωση των κλαδικών συμβάσεων εργασίας και την αποκέντρωσή τους στο πεδίο των επιχειρήσεων, στις οποίες όμως, κυρίως λόγω του ως επί το πλείστον μικρού αριθμού απασχολούμενων, η δημιουργία σωματείου και η ελεύθερη συνδικαλιστική δράση εμποδίζονται ουσιωδώς.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και κρίσιμα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., με την εξαίρεση του Ευρωκοινοβουλίου, ασκούν πιέσεις για τη λήψη μέτρων, τα οποία υπερβαίνουν κάθε αναγκαίο και αποδεκτό μέτρο που επιβάλλει ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων, σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας. Τα μέτρα αυτά:

- είναι μόνιμα, μολονότι το πρόγραμμα σταθερότητας έχει συγκεκριμένα χρονικά όρια και διάρκεια,

- δεν υπάρχει εύλογη σχέση, ούτε μετρήσιμο οικονομικό αποτέλεσμα, ανάμεσα στην έκταση, την ένταση και τη διάρκεια των περιορισμών αυτών με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα,

- δεν συνοδεύονται από τα αναγκαία αντισταθμιστικά μέτρα και εγγυήσεις για την προστασία των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού της χώρας από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Αντίθετα συνοδεύονται από σημαντική αύξηση στις τιμές των προϊόντων ευρείας κατανάλωσης, των καυσίμων, των τιμολογίων των κοινωφελών υπηρεσιών κλπ.

Η εφαρμογή των πολιτικών των Μνημονίων δείχνει ότι χρησιμοποιείται η πραγματική οικονομική κρίση και η κρίση χρέους της χώρας, όχι για την δημιουργία νέων κανόνων για μια ισορροπημένη προσαρμογή στις νέες συνθήκες, αλλά για την επιβολή κανόνων που οδηγούν στην κατάλυση των δικαιωμάτων της εργασίας και την άμβλυνση της νομοθετικής στήριξης του δικαιώματος συλλογικής

διαπραγμάτευσης. Ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός που απαντάται στο σύνολο των νέων ρυθμίσεων πλήττει καίρια την συλλογική αυτονομία και οδηγεί στην απορρύθμιση του εργατικού δικαίου ως δικαίου προστασίας του εργαζομένου ως του ασθενέστερου μέρους της σχέσης εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Το οικονομικό περιβάλλον των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια η ελληνική οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη με μία σοβαρή δημοσιονομική κρίση, ενώ παράλληλα πλήττεται από μία πολύ βαθιά διαρθρωτική κατάρρευση ευρύτατων τομέων της οικονομίας η οποία έχει οδηγήσει σε πρωτόγνωρα ποσοστά ανεργίας. Τα μέτρα του Μνημονίου δεν αντιμετώπισαν την διαρθρωτική κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας και έτσι η οικονομία εξακολουθεί να παρουσιάζει εικόνα βαθύτατης «ύφεσης»² πρωτόγνωρης για ειρηνική περίοδο με τις γνωστές σοβαρές επιπτώσεις στο ποσοστό και στον αριθμό των ανέργων.

Τα αίτια της ελληνικής κρίσης είναι βαθιά και οφείλονται στην μακροχρόνια προβληματική δομή και διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και στην αναποτελεσματική λειτουργία του κράτους. Για μεγάλο χρονικό διάστημα η προερχόμενη από τον δανεισμό ζήτηση στρέφονταν ως επί το πλείστον σε εισαγόμενα προϊόντα είτε λόγω παντελούς έλλειψης, είτε λόγω μη επάρκειας της εγχώριας παραγωγής. Αυτό αποδεικνύεται και από τα μεγάλα ελλείμματα στο εμπορικό ισοζύγιο (χωρίς πετρελαιοειδή, το 2011 ανήλθαν σε 15,9 δισ. ευρώ) και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Οι ελληνικές εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών είναι συστηματικά υψηλότερες ως ποσοστό του ΑΕΠ έναντι των εξαγωγών³. %.

Στηριζόμενοι στα στοιχεία του εμπορικού ισοζυγίου παρατηρούμε ότι η κρίση στην πραγματική οικονομία είναι μία κρίση «παραγωγής» και «προσφοράς». Η κρίση αυτή διαπιστώνεται σε όλη την διάρκεια από την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη μέχρι και σήμερα. Βέβαια η δανειακή πλημμύρα της προηγούμενης περιόδου 2000-2009, επέτρεπε την παράβλεψη των δομικών προβλημάτων της

² Η ύφεση στο ΑΕΠ αυξάνεται σημαντικά μετά την εφαρμογή των περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών (2010:-4,9%, 2011:-7,1%, 2012:-6,4%) παράλληλα με υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα (2010:-10,7%, 2011:-9,4%, 2012:-6,6%) και πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα (2010:-4,9%, 2011:-2,3%, 2012:-1,5%).

³ Το 2007 ήταν 37% εισαγωγές έναντι 24% εξαγωγές, το 2010 έγιναν 30% έναντι 22%.

ελληνικής οικονομία και τη μετάθεσή τους στο μέλλον. Η μόνη «σύγκλιση» που έλαβε χώρα με την είσοδο της Ελλάδας στο ευρώ ήταν αυτή των χαμηλών επιτοκίων δανεισμού, τα οποία όμως τροφοδότησαν απλά την αντιπαραγωγική υπερχρέωση της χώρας, συρρικνώνοντας ότι παραγωγικό της είχε απομείνει στον τομέα των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι ένα μέρος του δημοσιονομικού προβλήματος της ελληνικής οικονομίας έχει εγχώρια αιτιολογία. Αντανακλά ένα μοντέλο ανάπτυξης με χαμηλή ανταγωνιστικότητα, πολύ χαμηλή ροπή προς παραγωγικές επενδύσεις και υψηλή ροπή προς δημοσιονομική σπατάλη. Όμως η σημερινή δημοσιονομική κρίση της ελληνικής οικονομίας και η σημερινή ανταγωνιστική κρίση της ελληνικής οικονομίας αντανακλούν επίσης τις συνέπειες της κερδοσκοπικής συμπεριφοράς των παγκόσμιων αγορών χρήματος και κεφαλαίου, καθώς επίσης τις συνέπειες του κυρίαρχου μοντέλου πολιτικής στην ΕΕ.

Ο συνδυασμός των απελευθερωμένων χρηματαγορών και των κυμαινόμενων ισοτιμιών ανάμεσα στα βασικά και ανταγωνιστικά νομίσματα, ιδιαίτερα ανάμεσα στο δολάριο και το ευρώ το οποίο ως αποθεματικό νόμισμα ολισθαίνει σημαντικά, φαίνεται να αποτελεί σημαντικό παράγοντα αστάθειας και κρίσης των ιδίων των αγορών χρήματος. Επιπρόσθετος δε παράγοντας επίτασης της κρίσης είναι το γεγονός ότι θεσμικοί επενδυτές και αμφισβητούμενες εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου επιβάλλουν το δικό τους μοντέλο πολιτικής, ως μέσο για την 'υγιή' πειθάρχηση των κυβερνήσεων, ακόμη και των κεντρικών τραπεζών στην εφαρμογή πολιτικών που εξυπηρετούν τα συμφέροντα των αγορών. Το αποτέλεσμα είναι οι τελευταίες δύο δεκαετίες να είναι γεμάτες από χώρες και ζώνες χωρών που δοκιμάστηκαν από χρηματοπιστωτικές κρίσεις με σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό κόστος: Ηνωμένο Βασίλειο, Μεξικό, Ανατολική Ασία, Λατινική Αμερική, Ρωσία, ΗΠΑ και σήμερα η Ελλάδα και οι άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου όπως η Πορτογαλία και η Ισπανία και με πρόσφατο τραγικό παράδειγμα την Κύπρο.

Η χώρα μας αν και δεν αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση όσον αφορά την εκδήλωση της κρίσης, αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση όσον αφορά την συσσώρευση μη βιώσιμου χρέους και διαρθρωτικής ανισορροπίας μεταξύ του διαρκώς συρρικνωμένου τομέα των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών και

του διαρκώς διευρυνόμενου τομέα των διεθνώς μη εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών, ο οποίος βασίσθηκε στην διαρκώς αυξανόμενη υπερχρέωση. Το χρόνιο διαρθρωτικό πρόβλημα παραγωγής και προσφοράς της ελληνικής οικονομίας ήρθε στην επιφάνεια με οδυνηρό τρόπο από τη στιγμή που οι δυνατότητες δημιουργίας εισοδήματος μέσω δανεισμού κατέρρευσαν. Οι μνημονιακές δεσμεύσεις στη συνέχεια με την υπέρμετρο φορολόγηση και τις πρωτόγνωρες περικοπές στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών εκτίναξαν την ανεργία στα ύψη και οδήγησαν την ελληνική οικονομία στη βαθύτατη σημερινή ύφεση. Τα νέα μέτρα λιτότητας που περιλαμβάνονται στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο στρατηγικής 2012-2015 και αποβλέπουν στην εξοικονόμηση πόρων 6,5 δις ευρώ κατά το 2011 και 22 δις ευρώ κατά την περίοδο 2012-2015 (11,7 δις ευρώ 2013-2014) στερούν τους ελάχιστους διαθέσιμους πόρους από την πραγματική οικονομία, χωρίς αντίστοιχη εισροή, με ότι αυτό συνεπάγεται για την ανάπτυξη και την ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας. Παράλληλα, η εξασφάλιση των προβλεπόμενων πόρων αντί να εστιάζεται στην καταπολέμηση της εκτεταμένης φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής επικεντρώνεται στην αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των μεσαίων και χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων, στην μείωση των μισθών, των συντάξεων και των κοινωνικών επιδομάτων. Από την άλλη πλευρά, λόγω των μονοπωλιακών συνθηκών που επικρατούν στην εσωτερική αγορά προϊόντων η εσωτερική υποτίμηση δεν έχει αγγίξει την πλευρά της προσφοράς καθιστώντας ακόμα βαρύτερες τις συνέπειες στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και αυξάνοντας σημαντικά τα ήδη υψηλά ποσοστά φτώχειας στη χώρα.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει άμεσα να αντιπροταθεί μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική στην πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης μισθών⁴ όπου και ο ονομαστικός μισθός μειώνεται και ο διαθέσιμος μισθός μειώνεται (μέσω αύξησης της άμεσης φορολογίας και του μη μισθολογικού κόστους) και η αγοραστική

⁴ Αναφορικά με τη μείωση των αποδοχών εντός του οκταμήνου Φεβρουάριος έως Δεκέμβριος του 2012, το ΣΕΠΕ διαπιστώνει ότι με την υπογραφή επιχειρησιακών συμβάσεων σε 794 επιχειρήσεις η προκληθείσα μείωση μισθών για 94.044 εργαζόμενους ήταν κατά μέσο όρο 18,8%. Μεγαλύτερη, στο 22,2% ήταν η μείωση που έγινε χωρίς να χρειαστεί η υπογραφή επιχειρησιακών συμβάσεων, για 261.353 εργαζόμενους με βάση τις καταστάσεις προσωπικού σε 74.483 επιχειρήσεις. Τα ποσοστά αυτά, αυξάνονται στο 40% εάν συνυπολογιστούν και οι νέες φορολογικές επιβαρύνσεις. Ως προς την ανασφάλιστη εργασία, το ποσοστό που προκύπτει από τους ελέγχους του ΣΕΠΕ ανέρχεται στο 36%. Ανασφάλιστο παραμένει το 46.9% των αλλοδαπών και το 31% των ημεδαπών.

δύναμη του μειούμενου ονομαστικού μισθού και του διαθέσιμου μισθού μειώνεται, με την αύξηση των άμεσων και εμμέσων φόρων (ΦΠΑ, κ.λπ.)^{5,6}.

Στο κεφάλαιο της ανταγωνιστικότητας διαφαίνεται ότι η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, μακροχρόνιο και όχι σημερινό χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας, δείχνει ότι δεν επηρεάζεται από τις συνεχείς μειώσεις των μισθών και την αποδιάρθρωση των εργασιακών σχέσεων που επιβάλλεται από τις μνημονιακές δεσμεύσεις των ελληνικών κυβερνήσεων. Είναι ενδεικτικό, άλλωστε, ότι σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ η θέση της Ελλάδας σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας έχει υποχωρήσει κατά 6 θέσεις⁷ κατά την τελευταία διετία.

Σε αντίθεση η βαθεία ύφεση⁸ στην οποία έχει περιπέσει η ελληνική οικονομία δεν υποχωρεί και έχει τετραπλασιάσει την ανεργία στην διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών με τους ανέργους να έχουν ξεπεράσει προ πολλού και κατά πολύ το 1 εκατ. άτομα. Από 7,3% τον Μάιο 2008, με σχεδόν 4,6 εκατομμύρια απασχολούμενους και σχεδόν 357 χιλιάδες ανέργους, έφθασε, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, στο 27% το Νοέμβριο 2012, με σχεδόν 3,6 εκατομμύρια απασχολούμενους και 1350 χιλιάδες ανέργους^{9,10,11,12,13}, ενώ

⁵ Αναφορικά με την φορολογική επιβάρυνση, η φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα αυξήθηκε στο 35,6% των μικτών αμοιβών το 2011 από 34,3% το 2000, την στιγμή που ο μέσος όρος στα κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ υποχώρησε στο 31,7% το 2011 από 33,3% το 2000

⁶ Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο οι συνταξιούχοι θα κληθούν να καταβάλουν 4 δις ευρώ μέχρι το 2015, ενώ ήδη έχουν καταβάλει 2 δις ευρώ από την κατάργηση της 13ης και 14ης σύσταξης και 500 εκατ. ευρώ από την ειδική εισφορά που κατέβαλαν το 2010 οι συνταξιούχοι με επίπεδο συντάξεων άνω των 1.400 ευρώ τον μήνα

⁷ Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 96η θέση σε σύνολο 144 χωρών και υποχωρώντας στη σχετική κλίμακα 30 θέσεις συνολικά κατά την τελευταία δετία.

⁸ Αναφορικά με το διαθέσιμο εισόδημα χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι για την περίοδο 2010-2011 η μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης αγγίζει το 11%. Η συρρίκνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης σε συνδυασμό με την κατακόρυφη πτώση της δημόσιας κατανάλωσης (-14,5 % την διετία 2010-2011) και της ιδιωτικής επένδυσης (-29,4% την ίδια περίοδο) έχει προκαλέσει σημαντική πτώση στην εγχώρια ζήτηση και έχει βυθίσει την ελληνική οικονομία σε μεγάλη «ύφεση» (-10% πτώση στο ΑΕΠ για το 2010-2011), αυξάνοντας την ανεργία πάνω από 16%.

⁹ Σε επίπεδο Περιφέρειας τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στη Δυτική Μακεδονία με 30,1% και στη Στερεά Ελλάδα με 28,6%. Στον αντίποδα, τα μικρότερα ποσοστά παρατηρούνται στο Νότιο Αιγαίο με 18,0% και στις Ιόνιους Νήσους με 17,2%.

¹⁰ Λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης, το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (41,9%), ενώ ακολουθούν τα άτομα που έχουν απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης (30,9%). Τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται σε όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό (14,3%) και στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (16,6%).

¹¹ Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, από το σύνολο των ανέργων που αναζητούν μισθωτή απασχόληση, το 42,5% αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 47,9% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση. Τέλος, το 9,6% αναζητά μερική απασχόληση ή δεν ενδιαφέρεται αν θα βρει μερική ή πλήρη απασχόληση

¹² Το ποσοστό των «νέων ανέργων», δηλαδή των ανέργων που δεν έχουν εργαστεί ποτέ στο παρελθόν, ανέρχεται στο 24,0% του συνόλου των ανέργων, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι (αυτοί που αναζητούν από 12 μήνες και άνω εργασία, ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί» άνεργοι), αποτελούν αντίστοιχα το 65,3%.

σύμφωνα με τις προβλέψεις αναμένεται να φθάσει το 29% την άνοιξη του 2013. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-24 ετών (57,8%), το οποίο στις νέες γυναίκες φθάνει στο 65%.

Το ελληνικό φαινόμενο κατάρρευσης της απασχόλησης και τετραπλασιασμού της ανεργίας φέρνει στην Ελλάδα δυσανάλογα μεγάλο μερίδιο από τα 26 εκατομμύρια ανέργων της ΕΕ των 27 κρατών-μελών. Στην ευρωζώνη κατά το 2012 η ανεργία ανήλθε στο 11.7% και στο 10.7% στην ΕΕ-27, ποσοστά που το 2013, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα επιδεινωθούν στο 12,2% στην ευρωζώνη και στο 11,1% στην ΕΕ-27. Η Ελλάδα είναι συγκρίσιμη μόνο με την Ισπανία. Η επόμενη ομάδα κρατών-μελών υψηλής ανεργίας (Ιρλανδία, Πορτογαλία) βρίσκεται στα επίπεδα του 14-16%.

Ο υψηλός δείκτης ανεργίας στην Ελλάδα που δεν φαίνεται ότι θα ανατραπεί για μεγάλο χρονικό διάστημα δημιουργεί επιτακτική ανάγκη για μια εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση αυτού του τεράστιου προβλήματος. Όπως είναι γνωστό στην Γαλλία όταν έφθασε η ανεργία στα επίπεδα του 10,3% το τρίτο τρίμηνο του 2012 «σήμανε συναγερμό» Πρόεδρου, κομμάτων, συνδικάτων, εργοδοτών λόγω της συνεχούς ανόδου της ανεργίας επί 18 μήνες. Στην Γερμανία αντίστοιχα, με ανεργία χαμηλότερη του 5,5%, έγινε πολιτικό θέμα η ετήσια αύξηση των ανέργων κατά 30 χιλιάδες το 2012 - δηλαδή όση αριθμητική αύξηση παρατηρείται μήνα-μήνα επί σειρά ετών στην ελληνική οικονομία.

Απέναντι σε αυτήν την βαθιά διαρθρωτική κατάρρευση θέση της ΟΚΕ είναι ότι χρειάζεται μία αναπτυξιακή πολιτική με επιλογές που διαμορφώνουν ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον, στηρίζουν την εισαγωγή της καινοτομίας στις επιχειρήσεις και δίνουν τις αναγκαίες κατευθύνσεις και την αναγκαία στήριξη για την αναδιάρθρωση της παραγωγικού μοντέλου και την εγχώρια παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών/υπηρεσιών και τους παραγωγούς τους.

¹³ Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα, είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των ελλήνων υπηκόων (36,9% έναντι 25,0%). Επίσης, το 72,3% των ξένων υπηκόων είναι οικονομικά ενεργό, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο των Ελλήνων το οποίο είναι 51,7%.

Από αυτήν την οπτική και με αυτές τις παραμέτρους πρέπει να αντιμετωπισθεί και το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας και όχι με πολιτικές απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων. Η μείωση της ζήτησης συνεπεία των συνεχών μειώσεων του εισοδήματος οδηγεί σε πτώση της παραγωγικότητας, μείωση του βαθμού χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, δομική αποδυνάμωση της επενδυτικής δραστηριότητας σε μηχανολογικό εξοπλισμό και νέες τεχνολογικές μεθόδους παραγωγής.

Στη θέση της έκτακτης διαδικασίας προσαρμογής και «εσωτερικής υποτίμησης», η οποία έχει πλήξει ανεπανόρθωτα το εργασιακό περιβάλλον, θα πρέπει να υπάρξει ουσιαστικός διάλογος των κοινωνικών εταίρων. Η μακροχρόνια σώρευση προβλημάτων και ενίοτε στρεβλώσεων που αναδείχθηκε στην παρούσα οικονομική κρίση δεν δικαιολογεί τις δραματικές ανατροπές στις εργασιακές σχέσεις και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Από τα μέχρι σήμερα στοιχεία αποδείχτηκε ότι η πλήρης ανατροπή των συλλογικών διαπραγματεύσεων δεν θα συμβάλει στην έξοδο από την κρίση. Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα είναι έννοιες εξ' ορισμού αντίθετες με τις αντεργατικές ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις που επιβάλλονται από τις βίαιες ανατροπές του μέχρι σήμερα εργασιακού νομοθετικού πλαισίου.

Η θέση αυτή πρέπει να αποτελέσει κεντρική συνιστώσα για τις ενδεδειγμένες λύσεις και κυρίως καθοριστικό στοιχείο του διαλόγου για τον καθορισμό των κατώτατων μισθών. Σε κάθε περίπτωση συνιστώσες όπως κοινωνική συνοχή μέσα από τον κοινωνικό διάλογο, συλλογική διαπραγμάτευση και κοινωνικές συμφωνίες πρέπει να αποτελούν τον πυρήνα των ακολουθούμενων πολιτικών για την ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Οι Συλλογικές Συμβάσεις ως παράγοντας διαμόρφωσης των εργασιακών σχέσεων

2.1. Η νομοθεσία των Συλλογικών Διαπραγματεύσεων και οι πρόσφατες μεταβολές

Η συλλογική αυτονομία ως ελευθερία των συλλογικών διαπραγματεύσεων και η κατοχύρωση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας ρυθμίσθηκε για πρώτη φορά με σαφή και ειδική ρύθμιση στο Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 22 παρ. 3). Η πρακτική των συλλογικών διαπραγματεύσεων με κρατική εποπτεία και παρέμβαση, που ίσχυσε την περίοδο 1955–1992, άλλαξε με το Ν.1876/1990 που ψηφίστηκε ομοφώνως από όλα τα κόμματα της Βουλής και την ουσιαστική συμφωνία όλων των κοινωνικών εταίρων και με τον οποίο απομακρύνεται κάθε κρατική παρέμβαση από το σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων και οι κοινωνικοί εταίροι αναγνωρίζονται ως οι αποκλειστικά αρμόδιοι και υπεύθυνοι να καθορίζουν τους όρους αμοιβής και εργασίες με συλλογικές συμβάσεις.

Από την 1.1.1992, οπότε τέθηκε σε εφαρμογή ο Ν.1876/1990 και έως τις νομοθετικές μεταβολές του 2010, η λειτουργία των συλλογικών διαπραγματεύσεων χαρακτηριζόταν από δύο παράγοντες: ι) τη μη παρέμβαση του κράτους στις συλλογικές διαπραγματεύσεις του ιδιωτικού τομέα και ιι) την ελευθερία της συλλογικής βούλησης των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση του περιεχομένου των συλλογικών συμβάσεων.

Αναλυτικά με τον Ν.1876/1990, προβλέπονταν:

- **Η κανονιστική ισχύ των σσε** που δεσμεύουν εργοδότες και εργαζόμενους.
- **Η γενική εφαρμογή της ΕΓΣΣΕ** οι όροι της οποίας υπερισχύουν έναντι δυσμενέστερων όρων όλων των άλλων σσε, όπως ίσχυε από το 1955 με το ν.3239/1955 .

• **Η δυνατότητα επέκτασης¹⁴ των κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών** με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, ώστε να δεσμεύουν όλους τους εργαζόμενους στον κλάδο ή το επάγγελμα αντίστοιχα,

• **Η ιεραρχική εφαρμογή κλαδικών και επιχειρησιακών σσε με βάση την αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης** για τον εργαζόμενο.

• **Η σταθερότητα ισχύος των συλλογικών συμβάσεων που καθορίζεται με συμφωνία των μερών ως αόριστης ή ορισμένης διάρκειας** (ο νόμος ορίζει μόνον την ελάχιστη διάρκεια στο ένα έτος).

• **Η σταθερότητα του περιβάλλοντος των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των ατομικών όρων εργασίας μετά τη λήξη των συλλογικών συμβάσεων με την επέκταση της διάρκειας ισχύος των κανονιστικών όρων των σσε για 6 μήνες μετά τη λήξη τους.** Οι όροι διατηρούνται και στις ατομικές συμβάσεις εργασίας μέχρι την τροποποίηση ή λύση της ατομικής σύμβασης εργασίας ή την τροποποίηση τους με νεότερη σσε .

Τα προαναφερόμενα διασφάλιζαν **ευνοϊκό περιβάλλον για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις το οποίο ενισχύεται και από** τη διαδικασία μεσολάβησης και διαιτησίας που παρέχεται από τον Ο.ΜΕ.Δ.. Στον Ο.Μ.Ε.Δ. μπορούσαν να προσφύγουν από κοινού ή μεμονωμένα τα διαπραγματευόμενα μέρη με αίτημα την επίλυση της συλλογικής διαφοράς. Η επίλυση των συλλογικών διαφορών με τις υπηρεσίες μεσολάβησης και διαιτησίας του Ο.ΜΕ.Δ. απέκλειε κάθε ανάμειξη του κράτους στη λειτουργία των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Το αποτέλεσμα ήταν η ενδυνάμωσή της λειτουργίας των συλλογικών διαπραγματεύσεων, τόσο με την αύξηση του ετησίου αριθμού των συλλογικών συμβάσεων και την ανάπτυξη των κλαδικών και επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων αλλά και τον δραστικό περιορισμό του ετήσιου αριθμού των διαιτητικών αποφάσεων συγκριτικά με την περίοδο 1975-1990¹⁵.

• ¹⁴ εάν με την επεκτεινόμενη σσε καλύπτεται το 51% των εργαζομένων στον κλάδο ή το επάγγελμα.

¹⁵ Το διάστημα 1975-1992 οι διαιτητικές αποφάσεις ήταν περίπου 45% των ετήσιων συλλογικών ρυθμίσεων (σσε/δα), ενώ το ποσοστό τους μειώθηκε στο 13% την περίοδο 1992-2010.

Στη συνέχεια η εφαρμογή των όρων των Μνημονίων, που προσαρτήθηκαν (παρ. 3 άρθ. 1 Ν.3845/2010¹⁶) στο πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής, που συνόδευε τη Δανειακή Σύμβαση Διευκόλυνσης της Ελλάδας, είχε ως συνέπεια την λήψη πληθώρας δημοσιονομικών μέτρων ταυτόχρονα με μέτρα «αναδιάρθρωσης της αγοράς εργασίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας». Αντίστοιχου πολιτικού στόχου μέτρα λήφθηκαν με το άρθρο 37 του Ν.4024/2011 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, καθώς και με την παρ. 6 του άρθ. 1 του Ν.4046/2011¹⁷ που κύρωσε νομοθετικά τα Μνημόνια που συνόδευσαν την νέα δανειακή σύμβαση. Οι όροι των Μνημονίων, που χαρακτηρίστηκαν νομοθετικά ως¹⁸ «πλήρεις κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής», αποτέλεσαν τη βάση για την έκδοση της Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου 6/2012¹⁹. Τέλος, ακολούθησε ο Ν.4093/2012 με τον οποίο εγκρίθηκε το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 και λήφθηκαν τα «επείγοντα μέτρα εφαρμογής» του με

¹⁶ Ν. 3845/2010 (ΦΕΚ Α' 65/06.05.2010) « Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη - μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» **Άρθρο πρώτο** Μηχανισμός στήριξης της ελληνικής οικονομίας

« 3. Για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης που συγκροτήθηκε σύμφωνα με τις Δηλώσεις των προηγούμενων παραγράφων, καταρτίστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σχέδιο προγράμματος (**Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής**) το οποίο με επιστολές του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος διαβιβάστηκε, αφ' ενός προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομικών της ευρωζώνης, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και αφ' ετέρου προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το σχέδιο προγράμματος προσαρτάται στον παρόντα νόμο ως Παραρτήματα III και IV, στην ελληνική γλώσσα.»

¹⁷ Ν. 4046/2012 (ΦΕΚ Α' 28/14.02.2012) « Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας.» **Άρθρο 1** « 6. Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο Ε' «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις», παράγραφοι 28 και 29 του **Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής** και στο **Κεφάλαιο 4** «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις για την Ενίσχυση της Ανάπτυξης» παράγραφος 4.1: «Διασφάλιση της ταχείας προσαρμογής της αγοράς εργασίας και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας» του **Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής**, τα σχέδια των οποίων εγκρίνονται κατά την παράγραφο 2 και προσαρτώνται ως παράρτημα V στον παρόντα νόμο, συνιστούν πλήρεις κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής. Με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο ζήτημα για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.»

¹⁸ Ν. 4046/2012 **Άρθρο 1** «6. Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο Ε' «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις», παράγραφοι 28 και 29 του **Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής** και στο **Κεφάλαιο 4** «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις για την Ενίσχυση της Ανάπτυξης» παράγραφος 4.1: «Διασφάλιση της ταχείας προσαρμογής της αγοράς εργασίας και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας» του **Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής**, τα σχέδια των οποίων εγκρίνονται κατά την παράγραφο 2 και προσαρτώνται ως παράρτημα V στον παρόντα νόμο, συνιστούν πλήρεις κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής. Με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο ζήτημα για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.»

¹⁹ Π.Υ.Σ. 6 της 28.2.2012 (ΦΕΚ Α 38 28.2.2012) « Ρύθμιση θεμάτων για την εφαρμογή της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 4046/2012»

ευθείες νομοθετικές ρυθμίσεις, ως προαπαιτούμενες ενέργειες σύμφωνα με τους όρους των προσαρτημένων στο νόμο Μνημονίων²⁰.

Όλες οι προαναφερόμενες νομοθετικές παρεμβάσεις μετέβαλαν σημαντικά το νομικό πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων (Ν.1876/1990) και ανέτρεψαν πλήρως τις ισχύουσες ισορροπίες συλλογικής διαπραγμάτευσης και τις συνθήκες ενθάρρυνσης της συλλογικής έκφρασης των εργατικών και εργοδοτικών συμφερόντων.

2.2. Πρόσφατες νομοθετικές μεταβολές που επηρεάζουν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και συμβάσεις (Μάιος 2010 - Νοέμβριος 2012)

Η ιστορική εξέλιξη των νομοθετικών μεταβολών σχετικά με τις συλλογικές συμβάσεις από τον Μάιο 2010 που ψηφίστηκε ο Ν.3845/2010 έως τον Νοέμβριο 2012 που ψηφίστηκε ο Ν.4093/2012 έχει ως εξής :

- Με το **Ν. 3845/6.5.2010** γίνεται η πρώτη προσπάθεια αποκέντρωσης της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων, με την χαλάρωση της ιεραρχικής εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων, ενώ ταυτόχρονα δρομολογείται και τροποποίηση του συστήματος επίλυσης συλλογικών διαφορών.

- Με το **Ν. 3871/17.8.2010** περιορίστηκε (2010 και 2011) η χορήγηση αυξήσεων με την πρόταση μεσολάβησης ή με την διαιτητική απόφαση και καθορίστηκε νομοθετικά το ανώτατο όριο των επιτρεπόμενων αυξήσεων (που ουσιαστικά αναλογεί στα οριζόμενα στην ΕΓΣΣΕ 2010-2012, πάγωμα αποδοχών από 1.1.2010 έως την 30.6.2011 και αύξηση στο ύψος του ευρωπαϊκού πληθωρισμού του προηγούμενου έτους από την 1.7.2011 κα την 1.7.2012).

- Με το **Ν. 3899/17.12.2010** διαφοροποιείται η διαδικασία της Διαιτησίας μέσω των υπηρεσιών του Ο.ΜΕ.Δ. και πλέον προσφεύγουν σε αυτή με ίσους όρους η εργατική και εργοδοτική πλευρά. Το περιεχόμενο

²⁰ Ν. 4093/2012 Άρθρο 1 Υποπαράγραφος ΙΑ παρ. 11

των διαιτητικών αποφάσεων περιορίστηκε στον καθορισμό του βασικού μισθού και του ημερομισθίου. Επίσης ενισχύθηκε η αποκέντρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων με την θέσπιση των «ειδικών» επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, για τους όρους των οποίων δεν ισχύει η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης για τον εργαζόμενο όταν συρρέουν με κλαδικές συλλογικές συμβάσεις .

• Με το άρθρο **37 του Ν.4024/27.10.2011** μεταβάλλεται ουσιαστικά το σύστημα εφαρμογής των όρων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας «για όσο διαρκεί το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής», με εξαιρετική ενδυνάμωση της αποκέντρωσης των σ.σ.ε. ως εξής :

(α) δίνεται προτεραιότητα στην επιχειρησιακή σ.σ.ε σε περίπτωση συρροής με κλαδική σύμβαση (αναστολή της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης της κλαδικής σσε σε περίπτωση συρροής με επιχειρησιακή σσε),

(β) αναστέλλεται η επέκταση των κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών σ.σ.ε. για όλους τους εργαζόμενους του κλάδου ή του επαγγέλματος (η εφαρμογή των όρων κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων περιορίζεται μόνο στους εκπροσωπούμενους από τις συμβαλλόμενες οργανώσεις εργοδοτών κα τις συνδικαλιστές οργανώσεις εργαζομένων),

(γ) δίνεται η ευχέρεια για σύναψη επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων σε επιχειρήσεις και με λιγότερους από 50 εργαζόμενους, όπου, εάν δεν υπάρχει επιχειρησιακή συνδικαλιστική οργάνωση, είναι δυνατόν να υπογράφεται η επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση από ένωση προσώπων, στην οποία μετέχουν τα 3/5 των εργαζόμενων στην επιχείρηση.

• Με τον **Ν.4046/14.2.2012** και σύμφωνα με τα οριζόμενα στις πολιτικές του προσαρτημένου σε αυτόν Μνημονίου V, δόθηκε η εξουσιοδότηση για την έκδοση Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (**ΠΥΣ 6/26.2.2012**) με την οποία νομοθετήθηκαν τα εξής :

α) μείωση του κατώτατου νόμιμου μισθού που είχε συμφωνηθεί με την ΕΓΣΣΕ 2010-2012 (η οποία ήταν σε ισχύ) σε ποσοστό 22% και για τους νέους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών σε ποσοστό 32%. Την μείωση μονομερώς δικαιούται να επιφέρει ο εργοδότης.

β) Περιορισμός της διάρκειας ισχύος των σ.σ.ε. σε τρία έτη κατ' ανώτατο όριο και ουσιαστική απαγόρευση σύναψης συλλογικών συμβάσεων αόριστης διάρκειας. Τα προαναφερόμενα εφαρμόστηκαν με μεταβατικές ρυθμίσεις στις ισχύουσες σσε/δα (απώτατο χρονικό όριο λήξης των εν ισχύ σ.σ.ε. αόριστης διάρκειας ορίστηκε η 14^η.2.2013, εφόσον την 12.2.2012 είχαν συμπληρώσει διάρκεια δύο ετών).

γ) Περιορισμός της διάρκειας της εκ του νόμου παράτασης της ισχύος σ.σ.ε. μετά τη λήξη τους από 6 μήνες σε 3 μήνες.

δ) Περιορισμός των όρων των σ.σ.ε. που διατηρούνται στις ατομικές συμβάσεις εργασίας, μετά την λήξη της εκ του νόμου παράτασης της ισχύος τους, μόνον στον βασικό μισθό και στα τέσσερα επιδόματα (ωρίμανσης, σπουδών, επικίνδυνης εργασίας και τέκνων).

ε) Αναστολή των αυξήσεων, λόγω υπηρεσιακής ωρίμανσης για προϋπηρεσία αποκτηθείσα μετά τη 14/2/2012 και μέχρι η ανεργία να διαμορφωθεί στο 10%.

στ) Επέκταση του ενιαίου μισθολογίου και στο προσωπικό των Ν.Π.Ι.Δ. που κατά τους ορισμούς του νόμου ανήκουν στο κράτος, ή σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α..

ζ) Κατάργηση της δυνατότητας μονομερούς προσφυγής στη διαιτησία των υπηρεσιών του Ο.ΜΕ.Δ.. Το περιεχόμενο της διαιτητικής απόφασης εξακολουθεί να περιορίζεται στο καθορισμό του βασικού μισθού και ημερομισθίου.

• Με το **N.4093/2012** :

α) περιορίζεται η έκταση ισχύος των μισθολογικών όρων της ΕΓΣΣΕ μόνο για τους εργαζόμενους των επιχειρήσεων, που εκπροσωπούνται από τις συμβαλλόμενες σε αυτή εργοδοτικές οργανώσεις.

β) νομοθετείται ευθέως κατώτατος μισθός και ημερομίσθιο σε επίπεδο ανάλογο με αυτό της ΠΥΣ 6/2012, με ταυτόχρονη αφαίρεση του επιδόματος γάμου. Δημιουργείται χαμηλότερος κατώτατος μισθός για τους νέους κάτω των 25 ετών.

γ) προβλέπεται η δημιουργία «νέου συστήματος κατώτατου μισθού» με νόμο έπειτα από διαβούλευση της Κυβέρνησης με τους κοινωνικούς εταίρους και λοιπούς επιστημονικούς και ερευνητικούς φορείς, με διαδικασία που θα καθορισθεί με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

2.3. Οι επιπτώσεις των μεταβολών στις συλλογικές διαπραγματεύσεις

Το μέχρι πρόσφατα ισχύσαν σύστημα καθορισμού κατώτατου μισθού και όρων εργασίας με τα τέσσερα είδη συλλογικών συμβάσεων συνοδευόμενο από την επέκταση αυτών, την ιεραρχική υπεροχή της κλαδικής συλλογικής σύμβασης εργασίας και τη γενική ισχύ της ΕΓΣΣΕ επηρέαζε γενικότερα τόσο τις ατομικές συμβάσεις εργασίας, όσο και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις ως εξής:

- Δημιουργούσε **συνθήκες σταθερότητας στις ατομικές συμβάσεις εργασίας**, λόγω της ενσωμάτωσης σε αυτές των όρων της ισχύουσας σε οι κανονιστικοί όροι της οποίας εξακολουθούσαν να ισχύουν στο σύνολο τους για τις ατομικές συμβάσεις εργασίας και μετά την λήξη της.

- Δημιουργούσε το **υπόβαθρο των συλλογικών διαπραγματεύσεων** σε κάθε «**νέα συλλογική σύμβαση**», εφόσον τα μέρη γνώριζαν ότι οι όροι των προηγούμενων συλλογικών ρυθμίσεων εφαρμόζονταν στις ατομικές συμβάσεις εργασίας των εργαζομένων που καλύπτονταν από αυτή και επομένως η ουσιαστική συλλογική διαπραγμάτευση εστίαζε στα θέματα, που επρόκειτο να τροποποιηθούν.

- Ενθάρρυνε την **οργανωτική συσπείρωση των οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών**, ώστε μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων να διαμορφώσουν την πολιτική των εργασιακών σχέσεων και των μισθών αποκλείοντας συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού ως προς το κόστος εργασίας.

- Ενίσχυε την **αποτελεσματικότητα των συλλογικών διαπραγματεύσεων** με την επίτευξη συλλογικών ρυθμίσεων, συλλογικών συμβάσεων κατά κύριο λόγο με απευθείας διαπραγματεύσεις και όλως επικουρικός με τη διαδικασία μεσολάβησης και διαιτησίας.

Το νέο νομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε την περίοδο των Μνημονίων ανέτρεψε τα παραπάνω χαρακτηριστικά και δημιούργησε νέα που συνοψίζονται στα ακόλουθα:

A. Αποκέντρωση της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων με έμφαση στις επιχειρησιακές. Ο καθορισμός των όρων εργασίας και αμοιβής διαμορφώνεται στο επίπεδο της επιχείρησης με κατώτατο όριο αυτό της ΕΓΣΣΕ, αν ο εργοδότης δεσμεύεται από αυτή, άλλως από το νομοθετημένο κατώτατο μισθό. Αυτό είναι το αποτέλεσμα των εξής:

- Η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, δεν είναι γενικής εφαρμογής ως προς τους μισθολογικούς όρους της και εφαρμόζεται μόνον στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων που εκπροσωπούνται από τις συμβαλλόμενες εργοδοτικές οργανώσεις.

- Αναστέλλεται η επέκταση των κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων.

- Αναστέλλεται η επικράτηση των ευνοϊκότερων όρων των κλαδικών έναντι των επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων και επομένως δεν υπάρχει συντονισμός συλλογικής διαπραγμάτευσης σε επίπεδο κλάδου.

- Διευκολύνεται η υπογραφή επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων και σε επιχειρήσεις έως και 5 εργαζόμενων ακόμα χωρίς επιχειρησιακή συνδικαλιστική οργάνωση, μέσω της ένωσης προσώπων όπου συμμετέχουν τα 3/5 των εργαζόμενων στην επιχείρηση.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι με την έμφαση των συλλογικών διαπραγματεύσεων στο επίπεδο της επιχείρησης και μάλιστα από ενώσεις πρόσωπων υποκαθίσταται το έργο ιδίως των ευρύτερης εμβέλειας συνδικαλιστικών οργανώσεων, κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών από μορφώματα συλλογικής εκπροσώπησης, που δεν έχουν τα εχέγγυα νόμιμης λειτουργίας. Οι εργαζόμενοι στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις είχαν δίκαιη και επαρκή κάλυψη μέσω των κλαδικών σσε, οι οποίες - ειδικά μετά

την κήρυξή τους ως γενικά υποχρεωτικών («επέκταση») – εισήγαγαν ισότιμους όρους αμοιβής και εργασίας για τους εργαζόμενους, προστάτευαν τον υγιή ανταγωνισμό και τόνιζαν το ρόλο των κοινωνικών εταίρων με τους όρους που αυτοί καθόριζαν σε κλαδικό και ομοιοεπαγγελματικό επίπεδο με τις αντίστοιχες σσε.

B. Ενθαρρύνεται η μείωση των αμοιβών των εργαζομένων με μονομερή απόφαση του εργοδότη ως εξής:

➤ Με την αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού και ημερομισθίου των εργαζομένων που υπάγονται στην ΕΓΣΣΕ, μετά τις μειώσεις της ΠΥΣ6/2012 στην ΕΓΣΣΕ 2010-2012 και μάλιστα μονομερώς από τον εργοδότη.

➤ Με την αναπροσαρμογή και μάλιστα μονομερώς από τον εργοδότη των νόμιμων μισθών των κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων που έληξαν και αυτών που θα λήξουν με τους όρους της ΠΥΣ6/2012 στα επίπεδα που αυτή ορίζει (*βασικός μισθός, επίδομα ωρίμανσης έως την 12/2/2012, επίδομα σπουδών, ανθυγιεινής εργασίας και τέκνων*).

➤ Με τον καθορισμό της ελάχιστης αμοιβής στο επίπεδο της επιχείρησης με κατώτατο όριο αυτό της ΕΓΣΣΕ, αν ο εργοδότης δεσμεύεται από αυτή, άλλως από το νομοθετημένο κατώτατο μισθό.

Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις επέφεραν επιπλέον δραματική αύξηση της μονομερούς τροποποίησης των όρων εργασίας από τον εργοδότη, προφανώς υπό την απειλή της απόλυσης. Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας διαπιστώνει στην Ετήσια Έκθεση του για το 2012 μετατροπή όλο και περισσότερων συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε συμβάσεις μερικής ή εκ περιτροπής εργασίας. Ειδικότερα, οι συμβάσεις πλήρους απασχόλησης προηγούμενων ετών που μετατράπηκαν στη διάρκεια του 2012 είναι αυξημένες κατά 53,12% όσον αφορά τη μερική απασχόληση και 80,36% για την εκ περιτροπής απασχόληση με μονομερή απόφαση του εργοδότη σε σχέση με τις αντίστοιχες του 2011²¹.

Το 2012 προχώρησαν στη σύναψη νέων συμβάσεων οποιασδήποτε μορφής 5,88% λιγότερες επιχειρήσεις σε σχέση με το 2011. Επίσης διαπιστώνεται ότι

²¹ Το 2011 μετατράπηκαν 58.962 συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης σε άλλες μορφές ευέλικτων συμβάσεων εργασίας. Ο αριθμός αυτός είναι κατά 124,5% αυξημένος σε σχέση με το 2010. Το 2012 μετατράπηκαν 84.490 συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης σε άλλες μορφές ευέλικτων συμβάσεων εργασίας

υπάρχει κατά 18,42% μείωση των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης²². Αυξημένο κατά 3,61% είναι το ποσοστό των συμβάσεων μερικής απασχόλησης, ενώ έχει μειωθεί κατά 3,93% η εκ περιτροπής απασχόληση. Το ποσοστό των συμβάσεων μερικής (35,4%) και εκ περιτροπής (9,6%) απασχόλησης στις νέες προσλήψεις αντιστοιχεί στο 45% του συνόλου των συμβάσεων.²³

Γ. Ενθαρρύνεται η εξατομίκευση των αμοιβών και των όρων εργασίας με αποθάρρυνση της σύναψης συλλογικών συμβάσεων ως εξής:

➤ Η αναστολή της επέκτασης των κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων, ενθαρρύνει την διαμόρφωση επιχειρησιακής μισθολογικής πολιτικής με κατώτατο όριο αυτό της ΕΓΣΣΕ, αν ο εργοδότης δεσμεύεται από αυτή, άλλως από το νομοθετημένο κατώτατο μισθό.

➤ Ο νομοθετημένος κατώτατος μισθός δημιουργεί επαρκές υπόβαθρο για την εφαρμογή ευέλικτης μισθολογικής πολιτικής, χωρίς δεσμεύσεις από οποιαδήποτε συλλογική σύμβαση, ακόμη και την ΕΓΣΣΕ, αν ο εργοδότης δεν δεσμεύεται από αυτή.

➤ Δεν ενθαρρύνεται νομοθετικά η κατάρτιση συλλογικών συμβάσεων, λόγω των εξής παραγόντων :

- Δεν υπάρχει νομική ενθάρρυνση κοινού συμφέροντος των εργοδοτών να μετέχουν σε εργοδοτικές οργανώσεις και να επιδιώξουν κλαδικές ή ομοιοεπαγγελματικές συλλογικές συμβάσεις, ακόμη και για την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας καθώς: i) ο νομοθετημένος κατώτατος μισθός παρέχει πλήρη ευελιξία στην διαμόρφωση επιχειρησιακής μισθολογικής πολιτικής με ατομικές συμβάσεις εργασίας και με κατώτατο όριο αυτό του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και ii) επιτρέπεται με μονομερή απόφαση του εργοδότη η προσαρμογή των μισθών και η εφαρμογή επιχειρησιακής μισθολογικής πολιτικής χωρίς εξωτερικές δεσμεύσεις, όταν λήγουν ή

²² Το 2010 οι συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης αντιπροσώπευαν το 66,9% των νέων συμβάσεων, το 2011 αντιπροσώπευαν το 59,7% και το 2012 το 55%.

²³ Η αναλογία των συμβάσεων μερικής απασχόλησης στο σύνολο των νέων συμβάσεων αυξήθηκε από 26,5% το 2010 σε 32% το 2011 και το 2012 σε 35,4%. Οι συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας αντιπροσώπευαν το 6,6% του συνόλου των νέων συμβάσεων το 2010, το 8,1% των νέων συμβάσεων εργασίας το 2011 και το 9,6% το 2012.

καταγγέλλονται οι σσε/δα, με διατήρηση μόνον του βασικού μισθού του επιδόματος ωρίμανσης έως την 14/2/2012, του επιδόματος σπουδών, ανθυγιεινής εργασίας και τέκνων.

- Δεν υπάρχει νομική ενθάρρυνση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος συλλογικής διαπραγμάτευσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων με βάση την αρχή του καλόπιστου διαλόγου, αλλά μόνον με τη άσκηση της πολιτικής δύναμης, της συνδικαλιστικής πυκνότητας και των αγωνιστικών μέσων πίεσης.

- Δεν υπάρχει διαπραγματευτική ισορροπία για την επίτευξη σύγκλισης απόψεων μεταξύ εργοδοτών και εργαζόμενων για την κατάρτιση συλλογικών συμβάσεων, αφού η προσφυγή στη διαιτησία, ως επικουρικός τρόπος επίτευξης συλλογικών ρυθμίσεων είναι εφικτός μόνο μετά από κοινή συμφωνία των μερών, η δε διαιτητική απόφαση περιορίζεται μόνο στο καθορισμό του κατώτατου μισθού.

Με βάση τα προαναφερόμενα η τυπική λήξη της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης θα επιφέρει μείωση των μισθών κατά 10% λόγω (δυνατότητας) περικοπής του επιδόματος γάμου, ενώ οι πιέσεις της τρόικας για κατάργηση «αυτομάτων μισθολογικών αυξήσεων», δηλαδή των προσαυξήσεων λόγω υπηρεσιακής ωρίμανσης, που σήμερα διατηρούνται "παγωμένες"²⁴, απειλούν με νέες μειώσεις σχεδόν το σύνολο των μισθωτών.

Με μειώσεις απειλούνται και οι κατώτατες αποδοχές που σήμερα αντιστοιχούν στα 586 ευρώ μεικτά, καθώς η τρόικα και κατ' επέκταση οι ρυθμίσεις της ΠΥΣ6/2012 και ο Ν.4093/2012 συναρτά το επίπεδο του κατώτατου μισθού με την πορεία της ανεργίας και της ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, αν αυτές οι νέες παρεμβάσεις προοιωνίζουν μειώσεις τους επόμενους μήνες, καταλυτικό ρόλο στις περικοπές, και μάλιστα άμεσα, προωθεί η λήξη της συντριπτικής πλειονότητας των κλαδικών συμβάσεων (14 Φεβρουαρίου '13), που αναμένεται να οδηγήσει δεκάδες

²⁴ Τούτο ορίζεται από την ΠΥΣ 6/2012

χιλιάδες εργαζόμενους να αποδεχθούν (υπό την απειλή των απολύσεων) την υπογραφή ατομικών συμβάσεων εργασίας²⁵.

Τέλος, είναι αναμενόμενο ως συνέπεια των προαναφερόμενων ρυθμίσεων ότι οι εργοδότες είτε θα αρνούνται να διαπραγματευτούν σε επίπεδο κλάδου, είτε θα τηρούν αρνητική στάση κατά τις διαπραγματεύσεις. Με δεδομένο ότι θα πρέπει να υπάρχει συναίνεση των δύο πλευρών προκειμένου να επιλύσει ο Ο.ΜΕ.Δ. τις διαφορές, η άρνηση προσφυγής από την πλευρά των εργοδοτών θα υποχρεώνει τους εργαζόμενους σε αναγκαστική υπογραφή ατομικών συμβάσεων εργασίας. Υπολογίζεται ότι στο τέλος του 2013, το 80% των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα θα έχει οδηγηθεί σε ατομικές συμβάσεις εργασίας.

2.4. Ο δικαιοπολιτικός ρόλος της ΕΓΣΣΕ

Η αντιπροσωπευτική εμβέλεια των οργανώσεων που την υπογράφουν από το έτος 1955 έως σήμερα δικαιολογεί την εκ του νόμου αντιμετώπισή της τόσο με το Ν.3239/1955, όσο και με το Ν.1876/1990 ως γενικής εφαρμογής για όλους τους εργοδότες και τους εργαζόμενους στη χώρα με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου στον δημόσιο, στον ευρύτερο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Για το λόγο αυτό η ΕΓΣΣΕ καθοδηγούσε το διαπραγματευτικό περιεχόμενο όλων των λοιπών συλλογικών διαπραγματεύσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Τούτο συνέβαινε αφενός από το γεγονός ότι ο κατώτατος μισθός και το ημερομίσθιο της ΕΓΣΣΕ όριζε το κατώφλι αμοιβών σε όλα τα λοιπά είδη συλλογικών συμβάσεων αφετέρου από το ότι η ποσοστιαία μεταβολή μισθών και η περιοδικότητά των μισθολογικών αναπροσαρμογών της σηματοδοτούσε αξιόπιστη στάθμιση των οικονομικών παραγόντων για μισθολογικές μεταβολές και στα λοιπά είδη συλλογικών συμβάσεων. Επίσης καθόριζε τους ελάχιστους μη μισθολογικούς όρους, που επίσης εφαρμόζονται για όλους τους εργαζόμενους στη χώρα όπως άδειες, ωράριο εργασίας, προστασία της μητρότητας, το ύψος της αποζημίωσης απόλυσης των

²⁵ Ήδη υπολογίζεται ότι, συνολικά, η λήξη των κλαδικών συμβάσεων που έχει συντελεστεί το τελευταίο έτος έχει οδηγήσει τουλάχιστον 1.200.000 εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή περίπου το 60%, στην πλήρη απομάκρυνση από την προστασία των δικαιωμάτων τους με όρους σε και τον αποκλειστικό τρόπο ρύθμισης των όρων εργασίας τους με ~~ατομικές~~ ατομικές συμβάσεις ή στην αλλαγή των όρων εργασίας.

εργατοτεχνιτών κλ. Συνήθως οι όροι αυτοί κυρώνονταν νομοθετικά για την αποφυγή ερμηνευτικών προβλημάτων ισχύος τους ιδίως σε σχέση με την κοινωνικοασφαλιστική διάσταση αυτών των ζητημάτων. Έτσι η ΕΓΣΣΕ απέκτησε με την πάροδο μία άτυπη μορφή εισήγησης νομοθετικών ρυθμίσεων, που προέρχονται από κοινωνικό διάλογο²⁶

Στην περίοδο 1975-1992, δηλαδή από τη μεταπολίτευση μέχρι την θέση σε ισχύ του Ν. 1876/1990 η ΕΓΣΣΕ ήταν αποτέλεσμα συλλογικής διαπραγμάτευσης σε ποσοστό 61,1%²⁷ και σε ποσοστό 39,9% ήταν αποτέλεσμα των αποφάσεων Διαιτητικών Δικαστηρίων του Ν. 3239/1955 και του παρεμβατικού ρόλου του κράτους. Μετά την θέση σε ισχύ του Ν. 1876/1990 στην περίοδο 1992-2010, καταρτίζεται πάντα με συμφωνία των μερών, δηλαδή με συλλογική σύμβαση εργασίας. Στο διάστημα των τελευταίων 18 ετών, όπως και κατά το παρελθόν, η ΕΓΣΣΕ ρύθμιζε μισθολογικές αυξήσεις και βελτίωσε τους ελάχιστους όρους εργασίας και συχνά προσδιόρισε περιόδους αναπροσαρμογών δύο ετών και τμηματικώς ανά εξάμηνο κατά την σύμφωνη άποψη των κοινωνικών εταιρών για την αναπροσαρμογή των μισθών με βάση την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Πάντοτε η ΕΓΣΣΕ είχε τη ρήτρα διατήρησης των όρων των προηγούμενων ΕΓΣΣΕ επισφραγίζοντας την κοινή βούληση των μερών για σταθερότητα των ρυθμίσεων κατά την διαδοχή των ΕΓΣΣΕ.

Με την είσοδο της χώρας στην οικονομική κρίση το έτος 2009, η ΕΓΣΣΕ, που υπογράφηκε την 15.7.2010 (*Πρ. Κατ. Επ. Εργ.14/17.7.2010*) ανταποκρίθηκε στις συνθήκες της κρίσης και για πρώτη φορά όρισε «πάγωμα μισθών» για ενάμιση έτος (από 1.1.2010 – 30.6.2011). Ακολούθως όρισε σταθμισμένη αύξηση μισθών και ημερομίσθιων σε αντιστοιχία με τον ευρωπληθωρισμό του προηγούμενου έτους για το έτος 2011 και το 2012 (από την 1^η Ιουλίου του 2011 και 2012 αντίστοιχα), η δε διάρκειά της ορίσθηκε στο άρθρο 10 αυτής τουλάχιστον τριετής. Χαρακτηριστικό αυτής της ΕΓΣΣΕ είναι η επίγνωση των συνθηκών οικονομικής κρίσης. Οι κοινωνικοί

²⁶ Για το πλήρες κωδικοποιημένο περιεχόμενο της ΕΓΣΣΕ, περιλαμβανομένων των όρων που έχουν κυρωθεί νομοθετικά βλ www.omed.gr στη θέση κωδικοποίηση συλλογικών ρυθμίσεων .

²⁷ Από το 1975 έως το 1992 καταρτίστηκαν συνολικά **18 συλλογικές ρυθμίσεις**, συλλογικές συμβάσεις και διαιτητικές αποφάσεις, εκ των οποίων *ένδεκα (11) είναι συλλογικές συμβάσεις* και οι τρεις (3) καταρτίστηκαν το έτος 1975 και εκδόθηκαν 7 διαιτητικές αποφάσεις οι δύο (2) εκ των οποίων εκδόθηκαν το έτος 1979. βλ *Ετήσια Έκθεση του Έργου του Ο.ΜΕ.Δ. για το έτος 2011* (Μάρτιος 2912 www.omed.gr) Στο Παράρτημα ΙΙ .

εταίροι αναφέρονται στο προοίμιο αυτής στις συνθήκες της οικονομικής κρίσης, που οδήγησαν στην δέσμευση της ελληνικής Κυβέρνησης για τη λήψη διαρθρωτικών μέτρων, σύμφωνα με τους όρους των Μνημονίων του μηχανισμού στήριξης της χώρας από το ΔΝΤ την ΕΚΤ και την Ε.Ε. με το Ν. 3845/2010 και δηλώνουν: i) κοινή βούληση για απεγκλωβισμό των εργατικών και εργοδοτικών οργανώσεων από τον παρεμβατικό ρόλο του κράτους και ii) αναγνώριση ότι η ΕΓΣΣΕ ως μέσο διαμόρφωσης πολιτικών για την έξοδο από την ύφεση και την καταπολέμηση της ανεργίας και την στήριξη του εισοδήματος των εργαζομένων. Την πολιτική μισθών της ΕΓΣΣΕ 2010-2012 ακολούθησαν και οι λοιπές συλλογικές συμβάσεις της ίδιας περιόδου, καθώς και οι δ.α.(δ.α. βάσει του Ν.3871/2010 αρθ.51).

Την ίδια πολιτική ακολούθησε και ο Ν. 3871/2010 ορίζοντας στο άρθρο 51 παρ.1 τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια μισθολογικών αυξήσεων με διαιτητικές αποφάσεις για την περίοδο 2010 - 2012, εκδηλώνοντας με τον τρόπο αυτό έμμεσο περιορισμό της συλλογικής αυτονομίας, φορέας της οποίας είναι εκ του νόμου ο διαιτητής κατά την έκδοση διαιτητικής απόφασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Συμπεράσματα και Προτάσεις

3.1. Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις

Θέση της Ο.Κ.Ε. είναι ότι η αντιμετώπιση της κρίσης και των σοβαρών προβλημάτων που αυτή προκαλεί στις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους χρειάζεται την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και όχι την υποβάθμιση του. Δυστυχώς διαπιστώνεται ότι το νέο θεσμικό περιβάλλον, που διαμορφώθηκε βίαια, και με μοναδικό κριτήριο τη εσωτερική υποτίμηση ως παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ανέτρεψε εκ βάθρων θεσμοθετημένες διαδικασίες κοινωνικού διαλόγου και έχει επιφέρει πλήρη ανατροπή των εργασιακών σχέσεων. Με δεδομένη τη σοβαρότητα του δημοσιονομικού προβλήματος της ελληνικής οικονομίας και την χρηματοπιστωτική κρίση, η ανισορροπία του πρόσφατα διαμορφωθέντος νομικού πλαισίου δεν ενθαρρύνει την δημιουργία περιβάλλοντος συλλογικών διαπραγματεύσεων για την επίτευξη συλλογικών συμβάσεων και ρυθμίσεων. Επισημαίνεται δε ότι οι θεσμικές μεταβολές των εργασιακών σχέσεων έγιναν χωρίς οποιαδήποτε διαδικασία ουσιαστικού κοινωνικού διαλόγου και παραγνωρίστηκαν ακόμη και τα ελάχιστα σημεία σύγκλισης των κοινωνικών εταίρων

Επιπρόσθετα, η πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης που επιβλήθηκε από το 2010 δεν απέδειξε ότι αποτέλεσε ένα επιτυχημένο μοντέλο για την αντιμετώπιση της κατάστασης ούτε οδήγησε στην επιδωκόμενη ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας: Το κλείσιμο χιλιάδων επιχειρήσεων, η φυγή μεγάλων επιχειρήσεων στο εξωτερικό, η κατάρρευση των ασφαλιστικών ταμείων, η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας, η συρρίκνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης εξαιτίας της ραγδαίας ονομαστικής μείωσης των μισθών σε συνδυασμό με τον σοβαρότατο περιορισμό και των δημοσίων επενδύσεων, δαπανών και κατανάλωσης έχει βυθίσει την ελληνική οικονομία σε ύφεση.

Η παρούσα οικονομική κρίση δεν δικαιολογεί την νομοθετική ανατροπή του δικαιοπολιτικού ρόλου της ΕΓΣΣΕ που σε συνδυασμό με τις ανατροπές του συστήματος συλλογικών διαπραγματεύσεων και της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων οδηγεί

ί σε πλήρη απορρύθμιση τις εργασιακές σχέσεις (βλ. επίσης τις αποφάσεις του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας στο Παράρτημα).

3.2. Προτάσεις

Επιβάλλεται η άμεση αντιστροφή της οικονομικής και κοινωνικής θεώρησης των πραγμάτων καθώς και των τρόπων και των μέσων αντιμετώπισης της κατάστασης. Η κοινωνική συνοχή και ο διάλογος θα πρέπει να βρεθούν εκ νέου στο επίκεντρο της πολιτικής των εργασιακών σχέσεων, με αξιοποίηση των δοκιμασμένων μεθόδων συνεννόησης των κοινωνικών εταίρων. Ειδικότερα:

- Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων να αποτελέσει θεμελιώδη παράγοντα της κοινωνικής συνοχής στη χάραξη και την εξειδίκευση της πολιτικής εργασιακών σχέσεων και προς την κατεύθυνση αυτή να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των συλλογικών διαπραγματεύσεων με την κατάρτιση συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

- Η ενθάρρυνση και η ενίσχυση της αποτελεσματικής άσκησης των συλλογικών διαπραγματεύσεων με την αποκατάσταση της διαπραγματευτικής ισορροπίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, ώστε τα μέρη να αναζητήσουν και να βρίσκουν νέα σημεία σύγκλισης, στα πλαίσια του καλόπιστου διαλόγου.

- Η ΕΓΣΣΕ ως η κορυφαία συλλογική σύμβαση εργασίας να ανακτήσει τη γενική εφαρμογή της για όλους τους εργαζόμενους στη χώρα και να συνεχίσει τον ιστορικό ρόλο της ως το οικονομικό υπόβαθρο όλων των συλλογικών ρυθμίσεων στη χώρα που ταυτοχρόνως δίνει την κατεύθυνση για νομοθετικές ρυθμίσεις με την νομοθετική κύρωση των όρων της ως το νομοθετικό επιστέγασμα του αποτελέσματος του διαλόγου και της συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων.

- Η τυπική λήξη της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, που θα επιφέρει περαιτέρω μειώσεις των μισθών λόγω δυνατότητας περικοπής του επιδόματος γάμου αλλά και η μη γενική εφαρμογή των όρων της ΕΓΣΣΕ εφεξής, επιβάλλει την περιβολή με νομική υποχρεωτικότητα των λοιπών θεσμικών όρων και τη νομοθετική κύρωση όσων διατάξεων των ΕΓΣΣΕ δεν έχουν ήδη νομοθετηθεί (βλ. Πίνακα).

A/A	ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΟΡΟΙ	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
1.	Άδεια Γάμου	–
2.	Άδεια Γεννήσεως Τέκνου	–
3.	Άδεια Μητρότητας	N. 4097/2012, αρθ.6 N.2224/1994, αρθ.9 Π.Δ. 176/1997, αρθ.8 N.3896/2010, αρθ.16
4.	Επίδομα Λοχείας	N.2874/2000, αρθ.11
5.	Άδεια θηλασμού	N. 1302/1982, αρθ.3
6.	Άδεια φροντίδας παιδιών	–
7.	Γονική άδεια ανατροφής	N.4075/2012, αρθ.5 N.1483/1984, αρθ.5 (τροποποίηση με N. 2639/1998, αρθ.25)
8.	Άδεια απουσίας για παρακολούθηση σχολικής επίδοσης	N.1483/1984, αρθ.9
9.	Γονική άδεια ανάδοχων γονέων	N.4075/2012, αρθ.50
10.	Άδεια για ασθένεια εξαρτώμενων μελών	N.1483/1984, αρθ.7
11.	Άδεια εξετάσεων σε μεταπτυχιακούς φοιτητές	Μόνο για υπαλλήλους του Δημοσίου, N.1346/1983, αρθ.2 παρ.1
12.	Ετήσια κανονική άδεια	A.N.539/1945
13.	Επιπλέον άδεια ανάπαυσης	–
14.	Άδεια λόγω AIDS	–
15.	Άδεια για μεταγγίσεις αίματος και παραγώγων του ή αιμοκάθαρσης	–
16.	Άδεια λόγω θανάτου συγγενούς	–
17.	Μονογενεϊκές Οικογένειες	N.4075/2012, αρθ.50 (σε περίπτωση μονογενεϊκής οικογένειας λόγω θανάτου του γονέα)
18.	Άδεια γονέα με παιδί με νόσημα που απαιτεί μεταγγίσεις αίματος και παραγώγων του ή αιμοκάθαρσης	N.4075/2012, αρθ.51
19.	Άδεια για συμμετοχή σε εξετάσεις	Μόνο για εργαζομένους του Δημοσίου, N.1346/1983, αρθ.2 παρ.1
20.	Άδεια για συμμετοχή σε εξετάσεις	Μόνο για ανήλικου εργαζομένους, N.3850/2010, αρθ.56
21.	Συμπληρωματικές Διατάξεις περί αδειών (άδεια μετ' αποδοχών, υπολογισμός αποδοχών, επίδομα αδειας κ.ά.)	A.N.539/1945

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΈΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΔΟΕ

Το Μάρτιο του 2011, εκδόθηκε η Έκθεση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή Συμβάσεων και Συστάσεων της ΔΟΕ ²⁸ η οποία κατατέθηκε στην 100^η Διεθνή Διάσκεψη Εργασίας.

- Η Επιτροπή καταγράφει την πολυπλοκότητα και της διεισδυτικότητα των μέτρων που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης και τα οποία αφορούν έναν αριθμό Συμβάσεων της ΔΟΕ, που έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα.
- Πέραν των εκτεταμένων σχολίων που κάνει για το σύνολο των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας, των οποίων την παραβίαση καταγγέλλει η Γ.Σ.Ε.Ε., η Επιτροπή τονίζει τη σημασία της υποχρέωσης διεξαγωγής πλήρους και ειλικρινούς διαβούλευσης με τις οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών για την αναθεώρηση του μηχανισμού συλλογικών διαπραγματεύσεων σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας των μερών της διαδικασίας συλλογικής διαπραγμάτευσης και ενόψει των εκτενών επιπτώσεων μιας τέτοιας αναθεώρησης στο βιοτικό επίπεδο των εργαζόμενων. Επίσης υπενθυμίζει πως, γενικά, εάν, ως τμήμα της πολιτικής σταθεροποίησης, μια κυβέρνηση θεωρεί ότι οι μισθοί δεν μπορούν να καθορίζονται ελεύθερα μέσα από συλλογικές διαπραγματεύσεις, ένας τέτοιος περιορισμός πρέπει να επιβάλλεται ως εξαιρετικό μέτρο και μόνο στο βαθμό που είναι απαραίτητο, χωρίς να υπερβαίνει μια λογική περίοδο ενώ θα πρέπει να συνοδεύεται από τα κατάλληλα εχέγγυα για την προστασία του βιοτικού επιπέδου των εργαζόμενων.
- Ιδιαίτερα σημαντική είναι η έκκληση της Επιτροπής προς την Ελληνική κυβέρνηση να αξιοποιήσει την τεχνική βοήθεια του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας και να δεχθεί μια Αποστολή Υψηλού Επιπέδου (High Mission) για τη διευκόλυνση μιας ολοκληρωμένης κατανόησης των θεμάτων, πριν από την εξέταση από την Επιτροπή των επιπτώσεων των εν λόγω μέτρων στην εφαρμογή των θεμελιωδών Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας, που έχουν επικυρωθεί από την Ελλάδα.

²⁸ Το πλήρες κείμενο της σχετικής Έκθεσης της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων βρίσκεται στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/100thSession/reports/reports-submitted/WCMS_151556/lang--en/index.htm

- Επίσης, η Επιτροπή ζητά με ιδιαίτερη έμφαση από την Κυβέρνηση όχι απλώς να τοποθετηθεί, αλλά και να παρακολουθεί τις επιπτώσεις αυτών των μέτρων στην πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, κυρίως τη ΔΣΕ 87, τη ΔΣΕ 98 και τη ΔΣΕ 154 (monitoring - impact assessment) και να παρέχει στοιχεία από αυτήν την άποψη στην επόμενη έκθεσή της.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΡΙΝΕΙ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΤΑ ΜΝΗΜΟΝΙΑΚΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΟΚΤΩΒΡΗΣ 2012)

Η τριμελής Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας, το ανώτατο ελεγκτικό όργανο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, **διαπιστώνει πολλαπλές, σοβαρές και εκτεταμένες παραβιάσεις των διεθνών υποχρεώσεων της Ελλάδας για την προστασία της συλλογικής αυτονομίας, του απαραβίαστου των όρων των ΣΣΕ και των συλλογικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.,**

Η Επιτροπή **ζητά επίσης την αναθεώρηση των μέτρων** που επιβλήθηκαν σε βάρος των εργαζομένων, από τον Ιανουάριο του 2010 έως και σήμερα.

Στο ογκώδες κείμενο συμπερασμάτων που αφορούν στην εξέταση καταγγελιών —της ΓΣΕΕ διατυπώνονται βαρύνουσες επισημάνσεις για την απαράδεκτη κατάσταση των συνδικαλιστικών ελευθεριών στην Ελλάδα. *Παραθέτουμε κρίσιμα σημεία της απόφασης για την Ελλάδα της Επιτροπής Συνδικαλιστικής Ελευθερίας (Έκθεση αρ.365), όπου αναφέρεται ότι συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις των αρχών και δικαιωμάτων που προστατεύουν οι θεμελιώδεις ΔΣΕ 87 και 98:*

- **Οι επαναλαμβανόμενες και εκτεταμένες παρεμβάσεις του Κράτους με διαρκή νομοθετικά μέτρα στο σύστημα των συλλογικών διαπραγματεύσεων του ν.1876/1990** οδηγούν στην αποσταθεροποίηση συνολικά των εργασιακών σχέσεων, καθώς απογυμνώνουν τους εργαζόμενους από τα θεμελιώδη συλλογικά δικαιώματα και μέσα για την υπεράσπιση των οικονομικών και κοινωνικών τους συμφερόντων. Τέτοια απαγορευμένη παρέμβαση είναι αυτή στο θεσμό, τη διαδικασία και το περιεχόμενο της Εθνικής Γενικής ΣΣΕ και εν γένει στη συλλογική αυτονομία των εθνικών κοινωνικών διαπραγματευτών ως προς τη θέσπιση κατώτατων ενιαίων όρων αμοιβής και εργασίας. Το Κράτος οφείλει αφενός να διασφαλίζει μέσω της νομοθεσίας του και αφετέρου να απέχει από πράξεις που παραβιάζουν το δικαίωμα των κοινωνικών διαπραγματευτών (εργαζομένων και εργοδοτών) να οργανώνουν ελεύθερα τη δράση και τις αποφάσεις τους.

→ Η Επιτροπή ζητά από την Κυβέρνηση την έναρξη τριμερούς διαρκούς και εντατικού διαλόγου για την αναθεώρηση αυτών των μέτρων χωρίς καθυστέρηση, με ειδικό βάρος στον τρόπο καθορισμού του εθνικού κατώτατου μισθού.

• **Οι διαδοχικές, σκληρές και μόνιμες μειώσεις μισθών μονομερώς από το Κράτος στον δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα κατά παράβαση όρων ΣΣΕ που ήταν σε ισχύ.** Η ανάγκη λήψης μέτρων αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, δεν μπορεί να οδηγήσει σε μόνιμους περιορισμούς, αλλά μόνο και εξαιρετικά σε μέτρα που έχουν μόνο προσωρινό-έκτακτο χαρακτήρα με ανώτατο χρονικό όριο εφαρμογής το πολύ τα 3 χρόνια, αφού εξαντληθούν οι προσπάθειες άρσης τους νωρίτερα.

→ *Η Επιτροπή ζητά άμεσα την έναρξη κοινωνικού διαλόγου για την αναθεώρηση των μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τις σοβαρές επιπτώσεις τους στους εργαζόμενους και την προστασία των ορίων διαβίωσής τους.*

• **Το μέτρο της εφεδρείας και γενικά κάθε μέτρο επιβολής μαζικών απολύσεων-αποχωρήσεων από το Κράτος του προσωπικού του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα** συνιστά, ανάμεσα σε άλλα, παρέμβαση στη λειτουργία των συνδικαλιστικών οργανώσεων των αντίστοιχων χώρων, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι το Κράτος ώφειλε να προβεί σε εξαντλητικό διάλογο μαζί τους με σκοπό να σχεδιάσει το εργασιακό μέλλον των εργαζομένων αυτών.

→ *Η Επιτροπή ζητά από την Κυβέρνηση να ξεκινήσει άμεσα και σε βάθος διάλογο με τις αρμόδιες συνδικαλιστικές οργανώσεις.*

• **Η μόνιμη και διαρκής μείωση των μισθών για τους νέους εργαζόμενους έως 25 ετών,** με τη δικαιολογία δήθεν της μείωσης της μακροχρόνιας ανεργίας, η οποία έχει και επίπτωση στην κάλυψη από τα σωματεία και τις ΣΣΕ.

→ *Η Επιτροπή ζητά από την Κυβέρνηση τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι όλως εξαιρετικά και να μην υπερβαίνουν σε διάρκεια τον ένα χρόνο.*

• **Η νομοθετική παρέμβαση στο θεσμό της επέκτασης της ισχύος των κλαδικών/ομοιοεπαγγελματικών ΣΣΕ (κήρυξή τους ως γενικά υποχρεωτικών) και στην αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης στους όρους εργασίας.** Η νομοθεσία δεν επιτρέπεται να βάζει εμπόδια στη συλλογική διαπραγμάτευση σε κλαδικό (ανώτερο) επίπεδο. Η συστηματική και αποκλειστική προώθηση των επιχειρησιακών ΣΣΕ και της δυνατότητας θέσπισης δυσμενέστερων όρων εργασίας οδηγούν σε επικίνδυνη αποσταθεροποίηση τον μηχανισμό συλλογικών διαπραγματεύσεων, αλλά και τις ίδιες τις οργανώσεις των εργαζομένων, αλλά και των εργοδοτών, σε πλήρη αντίθεση με τις αρχές των ΔΣΕ 87 και 98.

• **Η χορήγηση διαπραγματευτικής δυνατότητας με δεσμευτικά αποτελέσματα για το σύνολο των εργαζομένων μιας επιχείρησης, στις ενώσεις προσώπων,** οι οποίες δεν πληρούν τις απαιτούμενες εγγυήσεις δημοκρατικής εκλογής και ανεξαρτησίας που απαιτούνται για τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργαζομένων.

→ *Η Επιτροπή ζητά την αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων, ύστερα από κοινωνικό διάλογο, με σκοπό τη διασφάλιση του ρόλου των συνδικαλιστικών οργανώσεων στις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις.*

• **Η παρέμβαση με νόμο και ο περιορισμός του περιεχομένου της διαιτητικής απόφασης μόνο στον καθορισμό του μισθού,** στερώνοντας τη δυνατότητα διαμόρφωσης ελεύθερα γνώμης από τον ανεξάρτητο διαιτητή.

→ *Λαμβάνοντας υπόψη την επίπτωση στους κρίσιμους λοιπούς κατώτατους όρους εργασίας, η Επιτροπή ζητά την άμεση αναθεώρηση των μέτρων αυτών, ύστερα από κοινωνικό διάλογο.*

• Το κλείσιμο του ΟΕΚ και της Εργατικής Εστίας, που χρηματοδοτούνταν αποκλειστικά από τους εργοδότες και τους εργαζόμενους, ειδικά στο βαθμό που αυτό έχει σοβαρή επίπτωση στις κοινωνικές δράσεις και τη λειτουργία των συνδικαλιστικών οργανώσεων, τις παροχές στέγασης προς τους εργαζόμενους και τη λειτουργία του Ο.ΜΕ.Δ., ώστε να είναι ανεξάρτητος από το Κράτος στην παροχή υπηρεσιών μεσολάβησης και διαιτησίας.

→ Η Επιτροπή ζητά άμεσα ενημέρωση από την Κυβέρνηση για τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για την αποκατάσταση των κοινωνικών παροχών, αλλά και της εύρυθμης λειτουργίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων και του Ο.ΜΕ.Δ..

Σημείωση: Για την ορθή παραπομπή στα κρίσιμα αυτά Συμπεράσματα, παραθέτουμε τον σύνδεσμο στο πλήρες κείμενο της απόφασης (σελίδες 223-274, παράγραφοι 784-1024).

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_193260.pdf